

Sotsiaalministri käskkirja „Terviseministri 20. novembri 2023. a käskkirjaga nr 153 kinnitatud toetuse andmise tingimuste „Toetavad tegevused pikaajalise ajutise töövõimetusega inimestele toetussüsteemi loomiseks“ muutmise“ seletuskiri

I. Sissejuhatus

Muudatusega vähendatakse toetuse andmise tingimuste (edaspidi TAT) eelarvet kokku 4 285 714 euro võrra (suunatakse REARMi kaitsekuludeks). Sellega kaasnevalt korrigeeritakse ka toetatavaid tegevusi selliselt, et tagada eesmärkide saavutamine. Peamise sisulise muudatusena on lisaks töötervishoiutõendite digiteerimisele kavas digiteerida kõik tervisetõendid. Nende muudatuste tulemusena muutub ka TAT eelarve tegevuste ja aastate kaupa.

Käskkirja ja seletuskirja on koostöös TAT partneritega koostanud Sotsiaalministeeriumi välisvahendite osakonna nõunik Jüri Lössenko (tel 5913 7882, jyri.lossenko@sm.ee), tervishoiukorralduse osakonna tervishoiu rahastamise poliitika ekspert Lii Pärj (tel 5914 3942, lii.parg@sm.ee) ja teenuse osutamise lepingu alusel Tiina Vinkel (tel 5919 3945).

Käskkirja juriidilise ekspertiisi on teinud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Piret Eelmets (tel 626 9128, piret.eelmets@sm.ee). Käskkirja on keeleteoimetanud Rahandusministeeriumi ühisosakonna dokumendihaldustalituse keeleteoimetaja Virge Tammaru (tel 5919 9274, virge.tammaru@fin.ee).

Märkused

Käskkiri ei ole seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses, kuna tervisetõendite digiteerimise käigus andmekorjes uusi isikuandmeliike võrreldes algsete tegevustega ei koguta.

Käskkirjaga ei kaasne haldus- ega töökoormuse kasvu elluvijale ega partneritele. Lisatakse küll kohustus esitada makse saamise aluseks olevaid dokumente üks kord kuus, kuid kuna praktikas seda juba tehakse, siis mõju puudub. Rakendusasutuse jaoks töökoormus väheneb, kuna kaotatakse lõpparuande kooskõlastamise nõue.

Seletuskiri kirjeldab ainult käskkirjas nimetatud muudatusi.

II. TAT muudatuse sisu

Punktiga 1 täpsustatakse, et elluvija on Sotsiaalministeeriumi tervishoiukorralduse osakond. Muudatus on tingitud Sotsiaalministeeriumi struktuurimuudatustest.

Punktiga 2 laiendatakse tegevuste eesmärki, et TAT tegevusega 2.1 oleks edaspidi uue töötervishoiu mudeli arendamise abil võimalik ennetada ka tööst põhjustatud haigestumisi ja pikaajalist ajutist töövõimetust.

Punktiga 3 selgitatakse, et tervisetõendite digiteerimise lahenduse loomisega vähendatakse tõendite taotlemisega kaasnevat bürokraatiat ning inimeste, tööandjate ja tervishoiutöötajate halduskoormust.

Punktiga 4 täiendatakse punkti 2.1 tervisetõendite digiteerimise tegevusega ning täpsustatakse eesmärgi, et edaspidi oleks võimalik ennetada ka tööst põhjustatud haigestumisi ja pikaajalist ajutist töövõimetust. Selleks vajalikud põhimõtted ja tegevused lepatakse kokku uue töötervishoiu mudeli väljaarendamise käigus, kus määratletakse

osapooled, nende rollid ja protsessid ning süsteemi kasutamiseks vajalik andmevahetus, hõlmataavad teenused ja töotervishoiuarstide konsultatsiooniteenus.

Kui varasem sõnastus keskendus üksnes juba pikaajalisel haiguslehel olevate inimeste toetamisele, siis muudatusega luuakse võimalus kavandada ennetavaid meetmeid, mis aitavad vältida tööst põhjustatud haigestumisi ja sellest tulenevat pikaajalise haiguslehe vajadust. Seeläbi toetab TAT muudatus terviklikumat ja süsteemsemat lähenemist töövõimekao ennetamisele.

Lisaks on eesmärk luua ühtne tervisetöendite digiteerimise ja andmevahetuse süsteem, mille kaudu pabertöendid digiteeritakse, ning töötatakse välja lahendused, et anda, peatada või tühistada inimese õigus töötada teatud kutsealal ning tagada sellekohase teabe edastamine inimesele endale, tema tööandjale ja tervishoiutöötajatele.

Tegevus „Süsteemi põhimõtete väljaarendamine ja õigusruumi muudatused ning edasiarenduste väljaselgitamine“ hõlmab nii uue töotervishoiu mudeli kui ka tervisetöendite digiteerimise lahenduse väljatöötamist. Kuna varem kasutatud mõiste „koolitus“ osutus liiga kitsaks, on täpsustatud, et lisaks korraldatakse ka infopäevi ja seminare. Praktikas ilmnenu suurema koostöövajaduse tõttu on ekspertidena Eesti Töotervishoiuarstide Seltsi kõrval kaasatud ka Eesti Perearstide Selts.

Täpsustatud on ka, et kavandataavad muudatused toetavad inimeste töövõime säilimist, ennetades tööst põhjustatud haigestumisi ja ajutist töövõimetust. Tegevuse „Tulemuste monitoorimine, uuringute tegemine ja edasiarendusvajaduste väljaselgitamine“ raames on lisaks ette nähtud pikaajalisel haiguslehel olevate inimeste toetamise süsteemi ja uue töotervishoiu mudeli monitoorimine.

Punktiga 5 on tegevuse 2.2 eesmärgina lisatud: arendada välja tervisetöendite digiteerimise lahendus ja uus töotervishoiu mudel. Nii tervisetöendite digiteerimine kui ka uue töotervishoiu mudeli rakendamine eeldab infotehnoloogilisi lahendusi ja vastavate andmevahetuste loomist. Tervisekassa tegevustele on juurde lisatud uue töotervishoiu mudeli juurutamine. Kehtiv töotervishoiu mudel vajab ajakohastamist ja integreeritust esmatasandiga, et vähendada töötajate haiguspäevi ja sekkuda õigel ajal, näiteks maandada kardiovaskulaarsed või vaimse tervisega seotud haiguste riskitegurid.

Punktiga 6 vähendatakse TAT eelarvet (kehtiv abikõlblike kulude summa on 15 026 421 eurot) kokku 4 285 714 euro võrra, millest ESF+ toetus on 3 000 000 eurot ja riiklik kaasfinantseering 1 285 714 eurot. Vabanevad vahendid suunatakse kaitsekulude katteks REARMi.

TAT eelarve on muutmise järel kokku 10 740 707 eurot, millest ESF+ toetus on 7 518 495 eurot ja riiklik kaasfinantseering 3 222 212 eurot.

Punktiga 7 seatakse elluvijale kohustus esitada rakendusüksusele makse saamise aluseks olevaid dokumente ja tõendeid üks kord kuus. Varem oli võimalik seda teha ka üks kord kvartalis. Muudatuse põhjus on vajadus väljamakseid kiirendada, et aidata kaasa maksetega seotud eesmärkide saavutamisele.

Punktiga 8 sätestatakse, et kui lõpparuandes puudusi ei esine, kinnitab rakendusüksus lõpparuande, ning sellele eelnev rakendusasutuse kooskõlastus jääb ära.

Punktiga 9 asendatakse TAT lisa „TAT eelarve kulukohtade kaupa“ uue lisaga, mis on kooskõlla viidud eelarve vähenemisest tingitud muudatustega.

III. TAT vastavus Euroopa Liidu õigusele

Käskkiri on vastavuses Euroopa Liidu õigusega.

Käskkirja koostamisel on arvestatud järgmiste Euroopa Liidu õigusaktidega:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätteid Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid;
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1057, millega luuakse Euroopa Sotsiaalfond+ ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1296/2013.

IV. TAT muudatuste mõjud

Tervisetõendite digiteerimise ja andmevahetuse süsteemi loomine mõjutab potentsiaalselt kõiki tööelisi inimesi ja nende tööandjaid ning tervisetõendite väljastamisega hõlmatud tervishoiutöötajaid.

Tervisetõendite digiteerimise lahenduse loomisega vähendatakse tõendite taotlemisega kaasnevat bürokraatiat ning inimeste, tööandjate ja tervishoiutöötajate halduskoormust.

Muudatusega väheneb pabertõendite väljastamisele kuluv aeg, osapoolte halduskoormus ja menetlemisaeg ning suureneb terviseandmete usaldusväärsus ja turvalisus järgmiselt:

- Tervishoiuteenuse osutajate (TTO) halduskoormus väheneb – taotleja tervisetõendid eeltäidetakse tervise infosüsteemi (TIS) andmetega.
- Inimeste halduskoormus väheneb – tervisedeklaratsioon eeltäidetakse TISi andmetega, tõend liigub automaatselt õigesse asutusse.
- Kasutajate rahulolu suureneb – pabereid pole vaja täita ega järgmisele osapoolle viia.
- Andmehõive paraneb.

Samuti suureneb tervisetõendite digiteerimise ja andmevahetuse süsteemi loomisega nii inimese enda kui ka ühiskonna turvalisus, kuna luuakse võimalus hakata teatud haigusseisundite korral peatama või tühistama inimeste õigust töötada tervise seisundiga sobimatul kutsealal. Pabertõendi usaldusväärsuse tagamine ja kontrolli võrreldes digitaalsete tervisetõenditega on palju aeganõudvam. Kuna tervisetõendid on tihti sisendiks ka ühiskondlikult tundlikele kasutusvaldkondadele (nt relva omamine ja kasutamine, eriteenistujana töötamine, transpordivahendite juhtimine), tuleb tõendi ja selle otsuse puhul tagada maksimaalne usaldusväärsus. Selle tagamise eelduseks on see, et kontrolli tegijal või tõendi väljastajal on olemas inimese kohta terviklik info, sealhulgas varem negatiivse otsusega väljastatud tõendid.

Praegu paberil toimiv tervisetõend seab töötervishoiu ja ka kõigi teiste tervisekontrollide kontekstis tervishoiutöötajatele ebamõistliku koormuse, sest nad peavad olema infovahendajaks erinevate tervishoiusüsteemi osapoolte, riigiasutuste, töötaja ja tööandja vahel, kes asjakohast infot vajavad. Samuti ei võimalda paberkujul tervisedeklaratsioon ja -tõend kasutada juba olemasolevaid andmeid (vormi eeltäitmist), mistõttu peab tervisedeklaratsiooni täitev inimene iga kord iga eelmainitud tervisetõendi või -kontrolli puhul uuesti samu andmeid sisestama ning tervisekontrolli tegija (TTO) peab samuti dubleerivaid andmeid tervisetõendile lisama.

Eelarve vähendamisel muudatuse käigus korrigeeritud tegevuste elluviimisele mõju ei ole ja eesmärgid saavutatakse.

V. TAT muudatuste jõustumine

Käskkiri jõustub üldises korras.

VI. TAT muudatuste kooskõlastamine

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile, Kliimaministeeriumile ning e-posti kaudu Riigi Tugiteenuste Keskusele, Euroopa Komisjonile ja ühtekuuluvuspoliitika 2021–2027 rakenduskava seirekomisjonile ning arvamuse avaldamiseks Tervisekassale ja Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskusele. Osapooled kooskõlastasid eelnõu vaikimisi.